

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN THỊ THU HUYỀN

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG DẠY
HỌC ĐỊA LÍ LỚP 11 - TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, NĂM 2017

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

TRẦN THỊ THU HUYỀN

**THIẾT KẾ VÀ SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG DẠY
HỌC ĐỊA LÍ LỚP 11 - TRUNG HỌC PHỔ THÔNG**

**Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học Địa lí
Mã số: 60 14 01 11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Xuân Trường

THÁI NGUYÊN, NĂM 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình nào khác. Các thông tin, số liệu trích dẫn trong quá trình nghiên cứu đều được ghi rõ nguồn gốc.

TRẦN THỊ THU HUYỀN

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin chân thành tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo, PGS.TS. Nguyễn Xuân Trường, người hướng dẫn khoa học, đã tận tình chỉ bảo và giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi cũng xin cảm ơn những góp ý vô cùng quý báu của các nhà khoa học, sự tạo điều kiện giúp đỡ của thầy cô trong Bộ môn Phương pháp dạy học Địa lí, Khoa Địa lí, Phòng Đào tạo và các phòng ban chức năng khác thuộc trường ĐH Sư phạm, Đại học Thái Nguyên - nơi tôi được vinh dự học tập và tham gia nghiên cứu; Ban Giám hiệu, giáo viên các trường THPT nơi tiến hành điều tra khảo sát và tổ chức thực nghiệm.

Xin gửi những lời tri ân chân thành nhất tới gia đình, bạn bè vì đã luôn quan tâm, động viên và ủng hộ để tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu.

Mặc dù tôi đã có nhiều cố gắng trong quá trình thực hiện đề tài, nhưng do còn hạn chế về trình độ chuyên môn nên không thể tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được sự chỉ dẫn, góp ý và giúp đỡ quý báu của các thầy, cô giáo và các bạn đồng nghiệp. Xin trân trọng cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 04 năm 2017

TÁC GIẢ

Trần Thị Thu Huyền

MỤC LỤC

Trang bìa phụ.....	i
Lời cam đoan.....	ii
Lời cảm ơn	iii
Mục lục.....	iv
Danh mục chữ viết tắt.....	v
Danh mục các bảng	vi
Danh mục các hình.....	vii
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu đề tài	4
3. Mục tiêu, nhiệm vụ	6
4. Phạm vi nghiên cứu.....	6
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	7
6. Giả thuyết khoa học	9
7. Cấu trúc luận văn	9
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 11	10
1. Cơ sở lý luận và thực tiễn	10
1.1. Một số vấn đề về phương pháp dạy học	10
1.1.1. Khái niệm phương pháp dạy học.	10
1.1.2. Những vấn đề chung về đổi mới phương pháp dạy học Địa lí	11
1.2. Sơ đồ tư duy với dạy học Địa lí	23
1.2.1. Khái niệm Sơ đồ tư duy	23
1.2.2. Đặc điểm và cơ chế tạo lập Sơ đồ tư duy.....	25
1.2.3. Cách đọc Sơ đồ tư duy	27
1.2.4. Cách vẽ Sơ đồ tư duy	27
1.3. Đặc điểm chương trình sách giáo khoa Địa lí lớp 11	31

1.3.1. Phân phối chương trình Địa lí 11	31
1.3.2. Mục tiêu chương trình Địa lí 11	33
1.4. Thực trạng việc dạy học Địa lí lớp 11 hiện nay	34
1.4.1. Thực trạng việc dạy học Địa lí lớp 11.....	34
1.4.2. Thực trạng việc sử dụng sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí 11	35
1.5. Đặc điểm tâm sinh lí và trình độ nhận thức của học sinh lớp 11.....	37
1.5.1. Cảm giác và tri giác.....	38
1.5.2. Trí nhớ.....	38
1.5.3. Chú ý	38
1.5.4. Tư duy	39
1.5.5. Tưởng tượng.....	39
1.5.6. Ngôn ngữ.....	40
TIÊU KẾT CHƯƠNG 1.....	41
Chương 2. TỔ CHỨC DẠY HỌC ĐỊA LÍ 11 BẰNG SƠ ĐỒ TƯ DUY..	42
2.1. Những nguyên tắc sử dụng sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí 11	42
2.1.1. Những nguyên tắc thiết kế	42
2.1.2. Giới thiệu phần mềm thiết kế sơ đồ tư duy.....	44
2.1.3. Sử dụng phần mềm Imindmap để thiết kế sơ đồ tư duy	45
2.2. Sử dụng sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí 11	47
2.2.1. Sử dụng sơ đồ tư duy trong soạn giáo án.....	47
2.2.2. Thiết kế Sơ đồ tư duy cho một số bài học cụ thể.....	51
2.2.3. Sử dụng sơ đồ tư duy trong thực hiện bài dạy trên lớp.....	58
2.2.4. Sử dụng sơ đồ tư duy như một phương tiện trực quan hỗ trợ nội dung bài giảng	59
2.2.5. Sử dụng sơ đồ tư duy trong kiểm tra, đánh giá.....	60
2.2.6. Học sinh tự lập SĐTD trong quá trình học tập	70
2.3. Các điều kiện áp dụng Sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí	71
2.3.1. Đối với giáo viên.....	71

2.3.2. Đối với học sinh	73
2.3.3. Các điều kiện khác	73
2.4. Một số lưu ý khi áp dụng phương pháp Sơ đồ tư duy	74
2.4.1. Tránh tính hình thức trong việc lập và sử dụng sơ đồ tư duy.	74
2.4.2. Tránh lạm dụng SĐTD.....	75
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2.....	76
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	77
3.1. Mục đích và nhiệm vụ thực nghiệm.....	77
3.1.1. Mục đích.....	77
3.1.2. Nhiệm vụ.....	77
3.2. Đối tượng thực nghiệm	78
3.3. Nguyên tắc tiến hành thực nghiệm	78
3.4. Phương pháp tiến hành thực nghiệm.....	78
3.5. Tổ chức thực nghiệm.....	79
3.5.1. Bài thực nghiệm.	79
3.5.2. Các lớp tiến hành thực nghiệm	80
3.5.3. Lựa chọn giáo viên.....	81
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm:	82
3.6.1. Về hoạt động của giáo viên và học sinh.	82
3.6.2. Về thái độ của học sinh.	83
3.6.3. Kết quả kiểm tra kiến thức.	83
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3.....	86
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	92
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	ĐC	Đối chứng
2	GD - ĐT	Giáo dục – đào tạo
3	GV	Giáo viên
4	HS	Học sinh
5	PPDH	Phương pháp dạy học
6	THCS	Trung học cơ sở
7	THPT	Trung học phổ thông
8	TN	Thực nghiệm
9	TP	Thành phố
10	SĐTD	Sơ đồ tư duy
11	SGK	Sách giáo khoa

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Danh sách các bài thực nghiệm	79
Bảng 3.2. Danh sách giáo viên tham gia dạy học thực nghiệm	81
Bảng 3.3. Khảo sát thái độ của học sinh ở hai lớp thực nghiệm và đối chứng khi giáo viên đặt câu hỏi	83
Bảng 3.4. Kết quả thực nghiệm tại trường THPT Lương Phú.....	83
Bảng 3.5. Kết quả thực nghiệm tại trường THPT Diêm Thụy	84
Bảng 3.6. Kết quả thực nghiệm chung tại hai trường THPT	84

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1: Giao diện phần mềm <i>I Mindmap</i>	46
Hình 2.2: Sơ đồ tư duy chương trình địa lí lớp 11	50
Hình 2.3: Sơ đồ tư duy một số vấn đề mang tính toàn cầu	56